

PROCES-VERBAAL

PV-nummer: 2014120314
Betreft: Post Mortem Interval in de Deventer Moordzaak

Ik, verbalisant, [naam], inspecteur van politie, als operationeel expert tactische opsporing werkzaam bij de Dienst Landelijke Recherche van de Landelijke Eenheid verklaar het volgende.

Op 5 november 2013 is een rapport beschikbaar gesteld door [deemzetnl], chemicus, dat is gevoegd bij dit PV als bijlage I. Het rapport handelt over enkele Post Mortale verschijnselen in de zg 'Deventer Moordzaak', de moord op mevrouw J.W. Wittenberg-Willemsen in september 1999.

Op 11 december 2013 en 18 februari 2014 heeft een tweetal expertmeetings plaatsgevonden met enkele forensisch artsen in het kantoor van de GGD Amsterdam. Doel van de bijeenkomsten was om op basis van de beschikbare bronnen in het dossier en wetenschappelijk inzichten uit de forensische geneeskunde te komen tot een inschatting van het meest waarschijnlijke moment van overlijden van het slachtoffer in betreffende zaak. Daarbij is gebruik gemaakt van de voor analyse doeleinden bij de politie gevalideerde methode van R. Heuer, Analysis of Competing Hypotheses. Bij deze methode wordt beschikbare informatie gewogen tegen de mogelijkheid dat deze past binnen een vooraf geformuleerde set hypothesen. Oogmerk is vooral het zoeken naar informatie die niet past in een bepaalde hypothese, opdat deze kan worden verworpen. Als Hypothese 1 is gesteld het moment van overlijden dat in de rechtsgang is gehanteerd (23-09-99/21:00) en als Hypothese 2 een moment dat substantieel later is: (pro forma gesteld op 24-09-99/23:59).

In de periode tussen de twee bijeenkomsten heeft de Advocaat-Generaal bij de Hoge Raad, mr D. Aben, een CD-ROM ter beschikking gesteld met foto's van de Technische Recherche van de regiopolitie IJsselland uit september 1999. De CD-ROM bevatte foto's van de Plaats-Delict, genomen op zaterdag 25 september 1999 rond 14:30 uur, en foto's van de sectie, uitgevoerd op zondag 26 september 1999 rond 13:00 uur bij het toenmalige Laboratorium voor Gerechtelijke Pathologie. Ook het sectieverslag dd 16 februari 2000 van de door [p-a NFI] uitgevoerde sectie is door mr D. Aben beschikbaar gesteld voor nadere analyse. De bij de discussie betrokken foto's alsmede het sectieverslag zijn bij dit dossier gevoegd als respectievelijk bijlage II en III.

Bij deze bijeenkomsten waren behalve verbalisant aanwezig:

- dr [naam], hoofd forensische geneeskunde GGD Amsterdam;
- dr [naam], forensisch arts GGD Amsterdam;
- dr [naam], coördinator forensisch geneeskunde GGD Amsterdam;
- dr [naam], coördinator forensische geneeskunde GGD Noord en Oost Gelderland
- dr [naam], forensisch arts GGD IJsselland;
- drs [deemzetnl], chemicus;

In de bijeenkomst zijn de volgende Post Mortale verschijnselen afzonderlijk en in samenhang bediscussieerd: hoornvliesvertroebeling, wegdrukbaarheid / fixatie van de Livor Mortis, en de Rigor Mortis. Steeds is een per verschijnsel medisch-wetenschappelijk aanvaarde omschrijving gegeven van het 'klinisch beeld', zoals zich dat aan de artsen aandienende. Daarbij zijn de waarnemingen op de PD beschreven en de waarnemingen bij de sectie. Per Post-Mortaal verschijnsel is ingeschat of een duiding van de verschijnselen in relatie tot het tijdstip van overlijden mogelijk is (al dan niet met een bepaalde bandbreedte / onzekerheidsmarge) en indien mogelijk is een uitspraak gedaan over de meest waarschijnlijke periode van overlijden

Bij wijze van verslag van de besprekingen kan dit PV gelden. Alle aanwezigen herkennen zich in de weergave van discussie en conclusies in dit PV.

Discussieverslag		PD 25-9 / 14:30 uur		Sectie 26-9 / 13:00 uur		Conclusie PMI
		Bron	Waarneming	Bron	Waarneming	
O G E N	Vertroebeling Cornea	Foto	Ogen zijn helder, reflectie flitslicht goed	Foto	Linker oog: geen vertroebeling waarneembaar; teken van Tonelli	Volgens sommige wetenschappelijke literatuur had bij overlijden op 23-9 de vertroebeling reeds zichtbaar moeten zijn geweest. Kwestie moet worden voorgelegd aan deskundigen.
				Verslag	Oogkleur grijsblauw, pupillen rond, middenlijn 5 mm, oogwit blank	
R I G O R M O R T I S	RM handen	Foto	Mogelijke RM linkerhand en rechterhand	Foto	RM kan niet worden aangewezen	Als gevolg van verblijf in de koeling is ten aanzien van deze verschijnselen geen betekenisvolle conclusie af te leiden
	RM armen en benen			Verslag	Geringe lijkstijfheid van de spieren (in hoofdzaak beenspieren)	
	RM kaak			Verslag	Mond kon niet goed worden geïnspecteerd ivm postmortale lijkstijfheid van de kaakspieren	
L I V O R M O R T I S	LM in gelaat	Foto	Lijkvlekken linkerzijde gelaat duidelijk zichtbaar, scherp afgetekende grens loopt over voorhoofd, slaap en wang	Foto	Overeenkomende patronen als op PD	Deze verschijnselen passen zowel bij een tijdstip van overlijden op 23-9 als bij een bij een substantieel later tijdstip Nadere beoordeling van recente wetenschappelijke literatuur inzake fixatie en wegdrukbaarheid van LM is opportuun
				Verslag	Linker gelaatshelft was iets roder van kleur dan de rechter gelaatshelft	
	LM in rechterhand	Foto	Lijkvlekken rechterhand duidelijk zichtbaar op handrug zijde rechts en scherp afgetekend	Foto	Overeenkomende patronen als op PD	
				Verslag	Rechterhandrug: vaal donker doorschemerende door de huid onderhuidse bloeditstorting van 9 x 5 cm	
	LM in linkerhand	Foto	Lijkvlekken linkerhand in vingers tot halverwege handrug duidelijk zichtbaar en afgetekend	Foto	Overeenkomende patronen als op PD	
				Verslag	Niet beschreven	
Wegdruk baarheid LM			Verslag	Paarsblauwe, slechts in geringe mate wegdrukbaar lijkvlekken aan achterzijde lichaam	Dit verschijnsel is niet verenigbaar met overlijden op 23-9	
LM patronen	Foto	De positie van de lijkvlekken in de handen komt niet overeen met de ligging van het lijk	Foto		Dit kan er op duiden dat het lichaam van het slachtoffer een substantieel aantal uur (groveweg 6 tot 24n uur) na de moord is verplaatst	

In aanvulling op de discussie verklaarde [forensisch arts GGD IJsselland] waarom hij op zaterdag 25 september 1999 - als forensisch arts in de rol van gemeentelijk lijkschouwer aanwezig op de PD - geen temperatuurmeting van het slachtoffer heeft verricht; een handeling die, indien wel door hem of door aanwezig personeel van de Technische Recherche was uitgevoerd, een aanvullend gegeven had opgeleverd om het tijdstip van overlijden te bepalen, de zg Algor Mortis. Hij verklaarde kortheidshalve dat hij op de PD door het aanwezige personeel van de Technische Recherche niet in staat werd gesteld volwaardig onderzoek aan het lichaam uit te voeren. Hij heeft -in tegenstelling tot informatie in het Tactisch Journaal suggereert- zelf geen rapportage opgesteld.

Conclusie en overwegingen

- Een aantal Post Mortale verschijnselen kan niet worden geduid in relatie tot het moment van overlijden: de zichtbare en beschreven Rigor Mortis van handen, armen, benen en kaak kunnen onder invloed van het verblijf in de koelcel een te zeer verstoord beeld geven.
- Een aantal verschijnselen past in beide hypothesen: de zichtbare en beschreven patronen van Livor Mortis in handen en gelaat kunnen duiden op zowel een moord op donderdagavond als op een moord op een later moment
- Er zijn geen medisch-forensische aanwijzingen gevonden die een moord op een substantieel later moment dan in de rechtsgang tot nu toe gehanteerd op voorhand uitsluiten
- Er zijn mogelijk 2 aanwijzingen gevonden die een hypothese dat de moord op een substantieel later moment dan in de rechtsgang tot nu toe gehanteerd heeft plaats gevonden ondersteunen:
  - er is 1 aanwijzing gevonden die niet te verenigen is met een moord op donderdag 23 september rond 21:00 uur: de in het sectieverslag beschreven slechts gedeeltelijke wegdrukbaarheid van de Livor Mortis op de achterzijde van het lichaam. De vraag die dit oproept is hoe hard de patholoog gedrukt heeft. Gezien diens expertise mag ervan worden uitgegaan dat dit op een gestandaardiseerde manier heeft plaatsgevonden; in elk geval is de waarneming als significant geregistreerd en opgenomen in het sectieverslag
  - er is 1 aanwijzing gevonden die op basis van de ingebrachte wetenschappelijk literatuur niet verenigbaar lijkt te zijn met een moord op donderdag 21:00 uur: het beschreven en zichtbare gebrek aan hoornvlies vertroebeling tijdens de sectie. Een formele conclusie ter zake kunnen de aanwezige artsen niet trekken omdat hen de specifieke expertise op dit punt ontbreekt; daartoe verwijst men naar de Japanse onderzoekers die hier meer ervaring mee hebben. Een element dat in de beschouwing moet worden opgenomen is de vraag of men oogvocht heeft afgenomen voorafgaand aan het maken van de foto
- Nadere beoordeling van recente wetenschappelijk literatuur inzake fixatie en wegdrukbaarheid van Livor Mortis wordt aanbevolen.
- Er zijn - naar het oordeel van de meeste artsen- aanwijzingen gevonden dat het lichaam van het slachtoffer een substantieel aantal uur (grootweg 6-24 uur) na de moord is verplaatst
- Er zijn aanwijzingen gevonden die licht werpen op de MO van de moord. Deze zullen vanwege de daarmee verbandhoudende daderkennis apart geverbaliseerd worden.

Recherche-tactische betekenis

Vanuit recherche-tactisch perspectief zijn de hierboven beschreven conclusies relevant om de volgende redenen:

- Nadere verificatie van de betekenis van het gebrek aan hoornvlies vertroebeling bij de sectie zou een aanvullende aanwijzing kunnen opleveren dat de moord later heeft plaatsgevonden dan tot nu toe werd aangenomen. Hierbij dient te worden nagegaan of sprake is geweest van uitzuigen van glasvocht voorafgaand aan het maken van de betreffende foto's
- Omdat geen van de aangetroffen verschijnselen een moord op een later tijdstip uitsluiten, en er in tegenstelling enkele aanwijzingen zijn die mogelijk niet te verenigen zijn met een moord op donderdag, is een hernieuwde weging opportuun van enkele eerder als niet relevant geachte of in het geheel niet beoordeelde tactische aanwijzingen die verband houden met het tijdstip van de moord:
  - 4 getuigen die verklaren het slachtoffer op vrijdag nog in leven te hebben gezien

- de foutieve data omtrent een afspraak op vrijdag in een PV getuige verhoor en het ontbreken van een verankering van het daarin verklaarde in de telecomgegevens van het slachtoffer, in combinatie met informatie op de gebruikte kalender van het slachtoffer
- de onvoldoende onderzochte mogelijkheid dat het slachtoffer op vrijdag chemisch afval heeft afgegeven, conform aanwijzing op de kalender die -naar verklaring van een getuige- door het slachtoffer werd gebruikt als registratie van handelingen achteraf
- de aangetroffen vochtplekken in de gang vlak na de lijkvinding op zaterdag
- de mogelijke aanwijzingen voor 'staging' van de PD, waarbij doelbewust een moord op donderdag is gesuggereerd: de niet functionele collage van goederen op de tafel en de volgorde van de stapel post op de mat bij de deur die niet overeenkomt met het toen geldende distributiepatroon en die niet past bij een consistent inwerppatroon
- De aanwijzingen dat het lichaam een substantieel aantal uur na de moord is verplaatst dienen te worden afgezet tegen de tot nu toe gehanteerde tijdlijn. Er is in het dossier geen steun voor een scenario waarbij [de oorspronkelijk veroordeelde] vele uren op de PD heeft doorgebracht, noch voor een scenario waarbij hij vele uren na de moord is teruggekeerd op de PD. Het mogelijk optreden van een NN (mede) dader op de PD is in zich zelf al onderzoekswaardig, maar roept ook een hernieuwde vraag op naar de waarschijnlijkheid van het daderschap van [de oorspronkelijk veroordeelde].

Waarvan door mij op ambtsbelofte opgemaakt dit proces-verbaal, dat ik sloot en ondertekende op 12 maart 2014 te Den Haag.

De verbalisant

[inspecteur van politie]

Bijlage I: Rapport [deemzetnl] dd 5-11-13

Bijlage II a tm c: Foto's PD en sectie op basis van CD ROM TR Regiopolitie IJsselland

Bijlage III: Sectieverslag Laboratorium voor Gerechtelijke Pathologie van de sectie op 26-9-9